

Dansk på Viby Friskole

Formålet for faget dansk

Danskundervisningen på Viby Friskole lever op til samtlige af de trinmål, der er beskrevet i Undervisningsministeriets krav til centrale kundskaber og færdigheder i dansk, som de er beskrevet i "Fælles Mål".

Det betyder, at eleverne på Viby Friskole får en danskundervisning, der lever op til de samme krav som danskundervisningen i Folkeskolen. Viby Friskole ønsker, udover at leve op til "Fælles Mål", at tone danskundervisningen i en retning, der harmonerer med skolens værdigrundlag og faglige profil.

Følgende skrivelse er en konkretisering af den toning og skal, på baggrund af ovenstående, derfor læses som tilføjelser til Undervisningsministeriets "Fælles Mål".

Læs Fælles Mål for danskfaget her:

<http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Dansk/>

Formålet med undervisningen i faget dansk er at fremme elevernes oplevelse og forståelse af sprog, litteratur og andre udtryksformer som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet. Faget skal fremme elevernes indlevelsessevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

Stk. 2. Undervisningen skal fremme elevernes lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre. Undervisningen skal styrke elevernes beherskelse af sproget og udvikle en åben og analytisk indstilling til samtidens og andre perioders og kulturers udtryksformer.

Undervisningen skal udvikle elevernes udtryks- og læseglæde og kvalificere deres indlevelse og indsigt i sprog, litteratur og andre udtryksformer.

Stk. 3. Undervisningen skal give eleverne adgang til de skandinaviske sprog og det nordiske kulturfællesskab.

Om faget dansk på Viby Friskole

Som udgangspunkt lever Viby Friskole op til trinmålene, som de er formuleret af Undervisningsministeriet i "Fælles Mål". I overensstemmelse med skolens værdigrundlag lægger vi særligt vægt på

- at bruge faget som et vindue til en verden, hvor man kan møde det fremmede og anderledes, for på den måde at blive tolerante overfor og fortrolige med det, der ikke ligner os selv.
- at eleverne gennem deres skolegang lærer at arbejde projektorienteret og tværfagligt for på den måde at gøre elevernes forståelse af verden omkring dem helhedsorienteret. Vi arbejder både sammen på egen årgang og på tværs af årgange for at udnytte fællesskabets ressourcer.
- at der i danskundervisningen i høj grad arbejdes med at udtrykke sig visuelt og auditivt, bl.a. gennem drama, billeder, film, musik, bevægelse, etc.
- at eleverne bliver opmærksomme på sprogets rolle i kommunikationen mennesker i mellem, og dermed værdien af at kende forskel på negativ og positiv sprogbrug.
- at skabe vellykket kommunikation ved at forstå, at samtale handler om både at lytte, tænke og selv at føre ordet.
- at bruge den danske kulturskat, bl.a. gennem salmer, folkeviser, børnesange, sagn, fortællinger, eventyr, etc. som en nøgle til forståelse for den nære omverden os og vores egen kulturarv. (Således at det bliver tydeligt, at vi altid står på skuldrene af dem, der har været før os.)
- at eleverne lærer at stå frem foran andre for at fortælle eller vise noget.
- at være tydelige i forhold til læringsmål og -metoder, så eleverne føler ejerskab og forståelse i forhold til deres egen læring.
- at danskundervisningen er alsidig i sin didaktiske form ved at inddrage forskellige læringsmidler og -metoder.
- et tæt samarbejde med hjemmet i forbindelse med især læseindlæringen, men også omkring elevens danskfaglige standpunkter i det hele taget.
- at eleverne bliver fortrolige med de forskellige processer i skrivning og læsning, således at de bliver i stand til selv at strukturere deres arbejde med disse discipliner.
- at der er en rød tråd i danskfaget fra 0. - 9. klasse.

* * *

Viby Friskole er en trindelt skole. Her følger de respektive trins egne toninger af danskfaget på skolen.

Delmål for faget dansk efter 2. klasse

Generel beskrivelse af danskfaget i indskolingen

Ud over at leve op til trinmålene i "Fælles mål", vil vi i overensstemmelse med skolens værdigrundlag tone danskundervisningen i indskolingen i følgende retning:

På Viby Friskole lægger vi særlig vægt på at integrere dansk i alle fag, for bl.a. at understøtte elevernes læse- og skriveudvikling.

Morgensang og fortælling er en vigtig del af danskfaget. Dagen begynder med morgensang, hvor eleverne synger og læser sangtekster fra den danske sangskat.

I de kreative fag, bl.a. indskolingsfag og musisk fag arbejdes der med ord- og bogstavindlæring på mange forskellige måder. Generelt bestræber vi os på at bruge kreative indfaldsvinkler som lege, spil, drama, sang og bevægelse i forhold til danskfaget.

I indskolingen har vi fokus på, at eleverne bliver gode til at bruge sproget i forskellige situationer både i undervisningen og i de friere rammer. Eleverne skal motiveres til at deltage aktivt og lyttende i en dialog, uanset om det gælder noget fagligt i danskundervisningen, konfliktløsning fra frikvarteret eller i relationen til de voksne.

I indskolingen gør vi meget ud af at styrke det faglige fællesskab på tværs af klasserne bl.a. gennem ture ud af huset, teaterforløb og tværfaglige projekter.

TRINMÅL FOR DANSK I INDSKOLINGEN

Det talte sprog

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- lytte, reflektere, genfortælle og referere ved højtlesning af forskellige teksttyper
- selv kunne læse forskellige typer tekster højt med pause efter punktum, god vejrtrækning og betoning
- have kendskab til kroppens nonverbale sprog gennem det at improvisere og eksperimentere ved hjælp af drama/teater, sang, dans og rytmik
- lytte aktivt til andre og kunne stille og besvare spørgsmål
- stå frem foran en større forsamling alene eller som gruppe og kunne fremlægge et projekt med faglige, kreative og kropslige indfaldsvinkler

Det skrevne sprog – læse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- kunne anvende afkodnings- og læseforståelsesstrategier
- opnå passende læsehastighed og præcision
- genfortælle indholdet og udtrykke forståelse af det læste
- læse sprogligt udviklende skøn- og faglitteratur
- kunne søge og læse sig til viden i digitale tekster af passende sværhedsgrad
- udvikle begyndende læserutiner, med forventning om at eleverne læser 20 min. hver dag i hjemmet
- kunne læse hyppige og lydrette ord på flere stavelser, og enkle ikke lydrette ord

Det skrevne sprog – skrive

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- stave til lydrette og hyppige ord i egne tekster
- skrive de små og store bogstaver med korrekt skriveretning samt størrelsesforhold med læselig håndskrift
- skrive på computer og anvende tekstbehandling i skriveprocessen
- skrive enkle tekster om egne oplevelser, samt skrive ud fra fantasi, billeder/tegninger og læste tekster

Sprog, litteratur og kommunikation

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- vide at sprog er opbygget af ord og sætninger, og at der er forskellige ordklasser
- udtrykke en begyndende forståelse for samspillet mellem genre, sprog og indhold
- samtale om litterære tekster og andre udtryksformer ud fra umiddelbar oplevelse og begyndende kendskab til faglige begreber
- skabe en bevidsthed om sprogets mangfoldighed og udtryksmuligheder
- kende genrer og enkelte forfatterskabers særpræg

- forstå, at tekster og andre udtryksformer kan udtrykke holdninger og værdier
- vide, at sprog og tekster fra gamle dage kan være forskellige fra vores tids tekster
- udtrykke sig gennem drama, bevægelse, musik, tegning og tekst
- få et bredt kendskab til danske sange og salmer, bl.a. ved deltagelse i den daglige morgensang

Delmål for faget dansk efter 6. klasse

Generel beskrivelse af danskfaget på mellemtrinnet

Udover at leve op til trinmålene i "Fælles mål dansk", toner vi på Viby Friskole, i overensstemmelse med skolens værdigrundlag danskundervisningen i følgende retning:

Vi gør meget ud af, at bygge bro mellem indskoling og udskoling, således at eleverne oplever, at der er en rød tråd i danskundervisningen på alle områder.

Vi arbejder hele tiden på at fastholde læseglæde og læsehastighed, således at eleverne bliver ved med at læse i et passende tempo og på et alderssvarende niveau.

Vi ønsker at styrke elevernes egen virkelyst gennem projekter, hvor eleverne i høj grad selv sætter rammerne og bestemmer indholdet.

Eleverne skal bruge deres fantasi i danskfaget og blive i stand til at omsætte deres fantasi til tekst, billeder, drama, etc.

Vi arbejder hele tiden på at lave tanker om til ord, således at eleverne bliver i stand til at udtrykke det, de tænker. Især arbejder vi med samtalens elementer og har faglige samtaler i store og mindre fora.

På mellemtrinnet skal evnen og lysten til at stille sig op og fremlægge noget for andre for alvor fodres og trænes – vi arbejder både med forberedte og uforberedte fremlæggelser.

TRINMÅL FOR DANSK PÅ MELLEMTRINNET

Det talte sprog

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne udvikler forståelse for, at verden skabes gennem vores sprog. Derfor arbejder vi bl.a. med:

- elevernes daglige kommunikation og taler om negativt og positivt ladet sprogbrug
- sproget i eksemplariske sangtekster og digte som gennem sproget formidler forskellige budskaber og stemninger
- historiske personligheder hvis udsagn forandrede verden
- at omsætte tanker til ord
- de bliver i stand til at kunne give udtryk for deres egen holdning og lytte til andres
- de trænes i at kunne formidle et budskab til andre. Vi arbejder f.eks. med mundtlige fortællinger, elevernes beretninger om egne oplevelser og erfaringer eller fremlæggelse af et emne

Det skrevne sprog – læse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- udvikle og styrke elevernes selvstændige læseniveau ved at de læser meget både i skole og fritid
- læse og arbejde med et varieret og udfordrende udvalg af litteratur

Det skrevne sprog – skrive

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- reflektere over egne tanker
- formidle ting til omverdenen i form af udstilling i lokalsamfundet, oplæsning af egne tekster for andre, give sin mening til kende i indlæg på f.eks. en blog m.m.
- kunne bruge deres fantasi til at skabe fortællinger

Sprog, litteratur og kommunikation

Vi har fokus på at eleverne stifter bekendtskab med mange forskellige tekster og andre udtryksformer. I arbejdet med billeder, film, sangtekster, romaner m.m. er det vigtigt at eleverne gennem forskellige typer aktiviteter får forskellige sanser i spil, som støtte for at kunne begribe de mange lag, der både kan ligge bag en kommunikation, en kortfilm og i litteraturen. Således

inddrages drama, billedkunst, gruppearbejde og musik på lige fod med mere traditionel klasseundervisning.

Delmål for faget dansk efter 9. klasse

Generel beskrivelse af danskfaget i overbygningen

Ud over at leve op til trinmålene i "Fælles mål", vil vi i overensstemmelse med skolens værdigrundlag tone danskundervisningen i udskolingen i følgende retning:

Vi vil gerne understrege vigtigheden af, at eleverne i udskolingen tilegner sig erfaring og kundskaber i arbejdet med samtale og længere mundtlig fremstilling. I forbindelse med fremlæggelser og præsentationer i dansk såvel som blokfaget anvendes forskellige hjælpemidler til støtte for den mundtlige fremstilling, fx præsentationsprogrammer, tavle, film og lyd.

Fortælling har en central rolle på Viby Friskole, derfor lægger undervisningen op til at eleverne lærer at strukturere, formidle og lytte til fortællinger.

På Viby Friskole er projektarbejde højt prioriteret. Gennem dansk og blokfag tilstræber vi, at eleverne formår, at lytte aktivt i samtale og være åbne og analytiske. Denne tilgang ønsker vi, at eleverne medbringer i gruppe- og projektarbejde, hvor vi arbejder med bevidstgørelse af egen rolle i en gruppe.

Vi lægger vægt på en samtaleform som afspejler gensidig respekt mellem elever og voksne, så eleverne erfarer vigtigheden af god omgangstone.

Der arbejdes på Viby Friskole med litterær og faglig læsning af såvel trykte som elektroniske tekster. Læsehastighed, læsesikkerhed, læselyst, læsevaner og læseforståelsesstrategier er centrale områder i arbejdet med læsning. Der arbejdes bevidst og systematisk med anvendelse af hensigtsmæssige læsestrategier.

Eleverne på Viby Friskole skal anvende skrivningens to funktioner; dels som en aktiv kommunikationsform, hvor der formidles et budskab, dels som en metode til at fastholde og udvikle tanker. Skrivning anvendes som et selvfølgeligt redskab i læseprocessen til at fastholde refleksioner over det læste. Eleverne vænnes til at tage noter, skrive logbog og blive mere bevidste om skriftsproget som refleksionsmiddel, dette sker især i blokfaget. Der arbejdes med en læselig håndskrift. Computeren anvendes som et centralt arbejdsredskab i alle skriveforløb.

Gennem daglig morgensang stifter eleverne kendskab med et bredt udvalg af den danske sangskat, fra folkeviser til nutidige børnesange.

TRINMÅL FOR DANSK I OVERBYGNINGEN

Det talte sprog

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- strukturere og formidle fagligt indhold til en forsamling med selvvalgte hjælpemidler
- lytte og udtale norsk og svensk i forlængelse af Norge-lejrturen samt morgensang, hvor den nordiske sangskat indgår
- være gode til at lytte til andres mundtlige fremstillinger, samt være åbne, analytiske og tilegne sig redskaber til at give en konstruktiv respons på andres fremstillinger
- kunne formidle fagligt stof i samspil med forskellige udtryksformer, hvilket eleverne især tilegner sig i den årlige projektopgave

Det skrevne sprog - læse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- kunne sortere relevante og pålidelige kilder i det faglige arbejde
- bruge læsning rekreativt dvs. at eleverne læser med interesse, og selv ønsker at læse og bruge læsning, hvilket vi især har fokus på i læsebåndsperioder
- lære et beherske forskellige læsestrategier i henhold til formål, genre og medie
- at udvikle elevernes selvstændige læseniveau, mod en sikker og hurtig læsning, med forståelse for det læste
- at udvikle den faglige læsning, særlig gennem blokfag

Det skrevne sprog - skrive

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- anvende computeren som redskab og bruge informationsteknologi hensigtsmæssigt som kommunikationsmiddel og i forskellige skriveforløb
- tilegne sig et sikkert sprog med korrekt stavning, samt kunne læse korrektur på egne og andres tekster

- kunne styre skriveprocesser fra idé til færdig tekst, hvor de formår at tage stilling til, hvilket indhold der er relevant i forhold til genren

Sprog, litteratur og kommunikation

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- erhverve viden om sprog og sprogbrug, om sprogets forskellige funktioner, variation, opbygning og grammatik
- anvende informationsteknologi til søgning, kommunikation og fremstillinger til mundtlige præsentationer
- forholde sig til litterær og kulturel tradition og udvikling, som den kommer til udtryk gennem tidens litteratur og sangskat